

La cara oculta d'un imperi

El Consell d'Europa, la Lliga dels Drets de l'Home, els governs de França, Itàlia, Bèlgica, Suïssa, Andorra, Euskadi i Catalunya han dit prou a El Patriarca. Lucien Engelmajer, tanmateix, encara mou els ressorts d'una complexa multinacional dedicada a «la lluita contra la droga». Però, ¿què coneixem de l'imperi d'El Patriarca? ¿Qui és aquest apòstol de fi de segle que ha donat el seu nom a vuitanta centres europeus? La cara oculta, interior, d'allò que per a reconeguts especialistes és «només una secta» pot deixar, per fi, de ser un misteri.

Joan POMARES

Barcelona, 22 de desembre de 1984. Núria Sallés, ex-presidenta de l'Asociación El Patriarca Espanola, s'havia decidit a parlar. Acompanyava la seua denúncia amb el testimoni de David Bernabé, ex-responsable de relacions amb l'administració. Les acusacions eren molt greus. Citades en presència de Francesc Freixa Santfeliu, Josep Manuel Monegal i Santi de Torres, màxims especialistes en la lluita contra la toxicomania de Catalunya, situaven Lucien Engelmajer, cap visible de l'associació, com l'origen de tots els mals.

Abusos sexuals amb violència, pràctiques finances al marge de la llei, evasió de divises, pas il·legal de fronteres per persones en mans de la justícia, elaboració de documents falsos, etc., eren els principals i presumptes delictes. Havien declarat, «malgrat el temor a les represàlies de tot tipus», i assenyalaven «el perill que corrien», perquè «els seus mecanismes de sectarisme, fanatisme i irracionalitat són de màxim perill per als dissidents».

El 20 de març d'enguany, Alejandro San Vi-

Lucien Engelmajer: ¿un dèspota?

/ Arxiu

cente, fiscal de l'Audiència Territorial de Barcelona, decretava d'arxivar les denúncies contra El Patriarca, davant «la inexistència d'indicis racionals de cri-

minalitat, manca de fonaments i de proves».

Un article contra la por

Un diari, *El Periódico de Catalunya*, i un redac-

tor, Joaquim Roglan, n'havien donat la notícia. La denúncia de Cuca Sallés havia arribat al públic. No es podia tolerar. Engelmajer, encés d'ira, decidí de donar-hi una resposta. Tres-centes persones, desplaçades des de tot l'estat i, fins i tot, des de França, obstaculitzaven les eixides del diari, bloquejaven els carrers, insultaven, cridaven i amenaçaven amb la crema de les furgonetes del rotatiu. A més, reparteixen un pamflet «contra els exterminadors de la joventut» i enganxen cartells pels carrers més cèntrics, tot acusant-los de «chorizos» i «chupópteros».

La tensió augmenta. Alguns duen garrots. Un guàrdia jurat resulta ferit pels manifestants. Tres dies i tres nits durà l'angoixa.

Mentre, Núria i Bernabé han estat protegits pels mossos d'esquadra. Finalment, però, acabaran fugint i amagant-se. Les declaracions de Lucien són duríssimes: «La màfia controla tota la premsa francesa, i el mateix procés comença ara amb els socialistes a Espanya».

Francesc Seguí, redactor d'*Última Hora*, de Mallorca, que també havia denunciat determinades irre-

Parla un pare

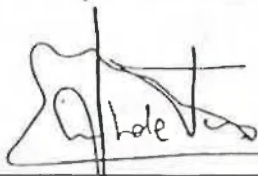
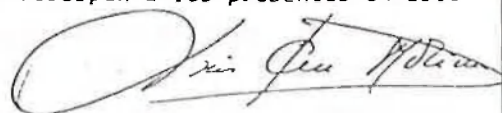
No volgué dir el seu nom, però les seues paraules representen una opinió generalitzada:

«No tenim on dur els nostres fills, si no és a costa de gastar-nos uns diners que no tenim o que difícilment podrem aconseguir. Alguns especialistes arriben a demanar-nos fins a set mil pessetes diàries per una cura en les seues clíniques.

Bo o dolent, és l'única cosa que es fa càrrec d'aquests malalts, tret d'alguns centres oficials, poquíssims. No sé què faríem si desaparegués, perquè l'administració no ha organitzat, ni tan sols sembla estimular, la creació d'una xarxa que substituesca aquests centres i que, realment, compte amb especialistes, amb metges i amb personal terapèutic.

Si l'estat i els governs autonòmics se'n fessen càrrec, no hauríem de prendre aquesta actitud de defensar a capa i espasa que El Patriarca no desaparega.»

Sexto.- Tanto la Sra. Salellas Febrer como el Sr. Bernabé Vidal intuían irregularidades en la Asociación El Patriarca y habían manifestado en "petits comités", sus discrepancias con los métodos de presiones psicológicas y físicas a las que eran sometidos algunos internos e internas, por lo que respecta a las violencias sexuales. Sin embargo, el miedo reverencial a que las represalias pudieran ser de muerte y el hecho de que éstas podían dirigirse contra inocentes les llevó a no hacer públicos los hechos que hoy participan a los presentes en esta

La denúncia de Barcelona ha estat arxivada.

gularitats, havia de rebre com a premi una visita de la policia. L'acusació: «possible tinença il·lícita de drogues».

Crèixer com l'escuma

El desenvolupament de l'associació El Patriarca, al llarg d'Europa, des que el 1972 se'n creà el primer centre a La Boère (Estat francès), és realment espectacular. Per comprovar-ho basta seguir-ne les dades.

Al juny de 1979, s'inaugurava el primer centre de l'Estat espanyol, a Benigà-

nim (la Vall d'Albaida). Dos anys després, els centres són ja sis a l'Estat espanyol i tretze al francès. Pel maig del 1983, són ja cinquanta les granges europees que s'escampen per França, Itàlia, Bèlgica, Suècia, Suïssa i Portugal, i a la península ja se n'han instal·lat tretze. Lucien declarava: «els propers tres anys pensem obrir vuitanta centres». A final de 1983 al nostre estat ja n'hi ha 21, i són 1.500 els joves que han eixit a l'estranger per intentar una rehabilitació. Un any després, El Patriarca n'ha fundat més de

60 per tot Europa, i parla d'«11.000 toxicòmans rehabilitats».

En l'actualitat, l'associació ha arribat a les 80 granges, amb 4.000 toxicòmans acollits en rehabilitació. És, per tant, l'«alternativa majoritària europea».

Gràcies als convenis amb les comunitats autònomes de Madrid, País Valencià, Extremadura i Navarra, i d'alguns ajuntaments, El Patriarca ha arribat a assolir els 28 centres i el 1.200 llits arreu l'estat. «És tan gran la nostra associació, que ens

Descobriu la maduresa d'un autor ple d'humor i d'enginy.

I també:

Històries de la mà esquerra

Jesús Moncada

LES ALES ESTESES, 74

EDICIONS DE LA MAGRAMA

cal la informàtica per tal de poder controlar els distints centres», declarava Germán Gómez, el president.

Per al general Engelmajer, però, els objectius semblen situar-se més enllà de la lluita contra la droga, quan sentència: «si ningú no ens posàs entrebancs, aviat tindriem a Espanya un milió de joves i 50.000 centres, sobre els quals basar un nou tipus de societat sense droga, sense política, només amb persones bones i felices».

Un mètode discutit

«L'alternativa que proposem no és mitjançant fàrmacs substitutius o artificials, sinó mitjançant la voluntat, la creació i l'esforç personal», assenyala Engelmajer.

Mitjançant una estructura interna dividida en quatre «ministeris» (Treball, Economia, Intendència i Interior, que, al seu torn, es divideix en «ovnis» o caps de grups), tot apareix perfectament controlat. I la distribució permanent d'un lloc a un altre apareix com una de les tècniques preferides. Un ciutadà passa d'un centre gal·lec a un de belga o català en qüestió de dies, en un viatge constant. I, per exemple, a la Generalitat del Principat els va sorprendre el poderós parc mòbil —més de setanta cotxes i alguns camions— que hi havia al centre de Can Parellada. «Per la nostra peculiar forma d'aplicar els tractaments —digueren—, necessitem un gran parc automobilístic, ja que hem de traslladar constantment els nostres acollits, perquè no s'acomoden massa.» Així, les despeses investigades per la Generalitat van donar un saldo superior per a gasolina que no per a alimentació o sanitat.

DEBIDO A SU POCO SENTIDO DE LA RESPONSABILIDAD Y A LA CAPACIDAD Y FOLLA DE DECISION QUE HA TENIDO HASTA AHORA EN LA CASA. ESPERAMOS QUE EN UNOS DIAS PODAMOS DAR LA VUELTA A BENIGNIM

ACTIVIDADES

TALS ACTIVIDADES DURANTE TODO EL DIA:

PLANO GENERAL, DISTRIBUIDO POR [REDACTED] 26 M VIDA

RECORDOS: [REDACTED] 25 M BARNA + [REDACTED] 10 M I

LIA

PASILLO ESTAMBUL: [REDACTED] 1 M Y MEDIO MADRID

MOV. PERSONAL

A VALENCIA: COMPRAS MATERIAL PARA SANITARIOS: [REDACTED] 7 M ITAL

Y [REDACTED] 10 M Y MEDIO MADRID

A LA VELA DEL HOSPITAL: [REDACTED] 7 M BARNA

A BENIGNIM, A LA FICHA CON EL TITULO PREPARADO: [REDACTED] 1

15 M FRANLIA, [REDACTED] 2 M MADRID, [REDACTED]

ENEMBRU + M BILBAO, ALQUILANIES: [REDACTED] 25 M SAN

A

[REDACTED], VUELVEN AL APTO. DE VALENCIA

VISITAS FAMILIARES

MADRE DE [REDACTED] 2 M MADRID. ACUBIEN [REDACTED]

[REDACTED] 7 M DE [REDACTED]

Un codi poc desxifrabable

Benigànim/Istanbul

El tèlex s'extravià. És només una part de les múltiples informacions diàries que, des de tots els centres, es fan arribar al cap màxim. S'hi apleguen les paraules d'un obscur i indesxifrabable codi. També, els noms de les seues estructures internes.

1. ¿Suposada evasió fiscal?
Recuperacions.
Amb la furgoneta Mercedes Benz de Benimaçlet.
12 m² de blanc 20 x 20.
20 m² de blau marí 20 x 20.
24 m² gres 20 x 20.
130 unitats gris 33 x 33.
42 m² 3 blanc trencat.
12 caixes de quadrat 10 x 10 marró foc.
De Castelló ixen cap a Can Parellada. D'allà aniran a França.
2. Màxim control de moviments:
Arriben de la *intendència*.
Ixen per a *contactes exteriors*.
3. Informe d'un «ministeri»:
... ha creat una forta tensió en tot el centre per causa del seu poc sentit de la responsabilitat i a la capacitat i al poder de decisió que ha tingut fins ara en la casa. Esperem que dins d'unes setmanes podrem *fer un tomb* a Benigànim.
4. ¿Un estrany viatge a una destinació?
Activitats.
Passadís d'Istanbul.
5. Informe sobre rehabilitació:
Idret.
Febre i esgotament.
6. ¿Una activitat proselitista?:
Moviment personal.
Entrevista amb el conseller Juvexini *per diners*.
7. Ve algú a visitar el centre. Cal preparar-ho tot.
Moviment personal.
A Benigànim, a la festa, amb el *teatre preparat*.

Moltes denúncies realitzades contra determinats comportaments del Patriarca difícilment arriben davant alguna autoritat o comissaria. Es queden enlaira, en el silenci o en el secret. «El problema és que tot el món té molta por. En la majoria dels casos, és per les represàlies», diu una font pròxima als jutjats de Barcelona.

Una xica, després de fugir d'un centre, declarà que preferia «anar abans a la presó que no romandre al centre». D'altres havien denunciat que els diaris, la música, la informació, els són prohibits, als interns, però no als dirigents.

«Encara no tenim cap notícia si es duen a terme investigacions oficials per part del fiscal antidroga i dels ministeris», diu Maria Teresa Sánchez Concheiro, prestigiosa advocada de Barcelona. Per a un alt membre de la policia autònoma catalana, «El Patriarca és una secta, i acabarien perdent tot el suport si les investigacions continuassen», i afegeix que «la pressió psicològica, el règim de pressió i d'anul·lació que porten sobre els internats és brutal». Opinió que comparteixen alguns qualificats especialistes: «arriben a substituir l'addicció a la droga per l'addicció al líder màxim». Potser per això els interns anomenen «papà» a Lucien.

«Un gran actor»

Aquest mitològic personatge ha trobat, tanmateix, nombroses personalitats barrant-li el pas. Claude Olivenstein, assessor del govern francès contra la toxicomania, pensa que «Engelmajer és un paranoic megalòman desproveït de tota ètica, però, sobretot, un gran actor». Col·laborador de Lucien i gran defensor en els pri-

Xavier Aizpiri, delegat per a toxicomanies del govern basc: «Estem fent el ridícul»

«La resposta a la drogodependència ha de ser sanitària i oficial, i la vergonya d'aquest país és que no ha estat capaç, en sis o set anys i amb centenars de metges i de xarxes, de crear una alternativa assistencial. Estem fent el ridícul. I el problema no és tant que hi haja sectes com que hi haja un polític a Espanya, que és el principal càrrec de la Sanitat, que lliure diners a un sistema com aquest, mentre els restants centres queden totalment desamparats.

»Al govern basc, primerament, crearem una escola de formació de personal, ja que no hi havia professionals formats. L'escola està donant resultats, i, a mesura que n'ix el personal, entren en els circuits de funcionament.

»El major percentatge d'informació sobre el Patriarca que apareix a la premsa, el generen ells mateixos. A València, on més de temps fa que funcionen, he demanat que em diguen quants valencians han tractat i com funcionen. Ningú no me n'ha pogut

X. Aizpiri: «La resposta ha de ser sanitària i oficial»

dir mai res. ¡I si funcionen amb diners públics, hem de saber on van!

»Organitzen unes associacions de família que fan d'intermediaris i que, constantment, canvien de nom. Totes coordinades des de la seua central, creen una situació de pressió increïble. A més, fanatitzen els xavals aprofitant-se

d'un problema terrible. La majoria, quan n'ixen, tornen a caure-hi.

»El Consell d'Europa ha dit que, malgrat que hi ha una sanitat regulada, s'està creant una xarxa paral·lela de sectes, un aprofitament d'incauts, veritablement increïble.

Engelmajer, volen tirar-lo de França.»

mers temps, Olivenstein no deixa, ara, d'acusar-lo. «La seua associació —diu— disposa de sumes fabuloses que ningú no sap d'on ixen. Continua sent un misteri saber exactament qui li dóna suport, qui hi ha al darrere». La seua conclusió és tallant: «cal impedir que El Patriarca funcione com a multinacional. És perillós per a la societat».

Fills de polítics, magistrats i militars, junt amb joves i xiques de la classe obrera, continuen internats a El Patriarca, esperant recuperar-se d'un horrible «viatge». Però, malgrat el fet que alguns parents paguen 80.000 pessetes d'entrada i 35.000 més de mensuals, i que un tractament a El Patriarca pot superar les 100.000 pessetes al mes, dotze joves van viure durant un trimestre en un vell casalot del Tibidabo barceloní, sense aigua potable, llum, calefacció ni instal·lacions sanitàries.

Segons la denúncia dels veïns, «treballaven dotze hores diàries i dormien sobre el pis de les golfes». A la bústia van trobar cartes, girs i notícies de pares, nòvies o parents que mai no arribaren a destinació. Igualment, han estat denunciats uns altres casos,

MANIFESTACIÓ DEL 25 D'ABRIL

DIUMENGE 28 D'ABRIL, 6 VESPRADA PLAÇA DE BOUS DE VALÈNCIA

HO VOLEM EN CATALÀ

ESQUERRA UNIDA DEL PAÍS VALENCIÀ

«El Periódico» denuncià els fets

com ara tenir un sol bany i un wàter per a trenta persones. Persones que, se suposa, han d'eixir del *mono*.

Ara, la ITT li ha regalat un total de quatre ordinadors, que s'instal·laran als centres de direcció de l'associació a França, Bèlgica, Suïssa i Espanya, per a «treballs d'investigació mèdica sobre la toxicomania», diu El Patriarca. Però sorprèn molt que en vuitanta centres no hi ha cap metge. Engelmajer no dubta a declarar que «amb metges, administratius i altres tècnics hauríem fracassat. Jo només crec en allò que s'aprén en el carer, i en l'entusiasme».

El rebulig d'Europa

El desmesurat creixement d'El Patriarca troba, no obstant això, un rebulig cada dia major en distints països i per les més significatives institucions democràtiques. A l'Estat francès, després de molts d'anys de col·laboració amb el govern de Giscard d'Estaing i, en un principi, amb el de François Mitterrand, aquest darrer gabi-

net decidí de retirar-li les subvencions al febrer de 1982. Lucien havia amenaçat amb «un suïcidi col·lectiu per a cent mil persones» si es quedava sense subvencions. El govern italià també ha decidit de tallar la presència d'El Patriarca en l'estat. El d'Andorra impedí la ins-

tal·lació d'una sucursal, declarant que «pareixien tenir més interès en un centre financer que no en un de reinserció». I Euskadi li negà les subvencions, «perquè tenim bona assistència social i perquè considerem poc clars els seus sistemes».

L'octubre de 1984, la

Rehabilitacions: xifres que ballen

Les xifres sobre rehabilitacions són difícils d'esbrinar. O impossibles. El Patriarca es nega constantment que les autoritats i els especialistes puguin constatar els seus resultats. El nombre de cures és, doncs, tot un misteri. Aquestes són algunes xifres cedides a diversos mitjans de comunicació:

Engelmajer, arran que el govern francès li retirà la subvenció, declarà que els rehabilitats eren «el vuitanta per cent, perquè la sanitat no pren en compte la rehabilitació d'aquells toxicòmans que prolonguen la permanència en l'associació, per tal d'ajudar-ne a l'expansió».

Benjamín Nicolau i Emilio Amorós, ara fora del Patriarca, han declarat al diari mallorquí *Baleares*: «un seixanta-set per cent».

Germán Gómez, president, a *Entreviu* al març: «Nosaltres responem, si més no, d'un vint per cent de rehabilitats».

A *La Vanguardia*, el 28 de març d'enguany: «El nombre de recuperacions se situa, segons les últimes estimacions, entre el cinquanta-set i el setanta-cinc per cent, cosa que és tot un èxit».

Conselleria de Sanitat del Principat decidí de retirar-los la seua participació. Els tècnics declararen que, després d'alguns informes de caràcter econòmic, sanitari i social, «no hi ha constància ni d'una sola curació, ja que no han volgut passar cap control». Comptes que no quadraven, falta de llibres d'eixida i entrada de pacients, absència de control sobre les altes quotes, cap historial clínic i ni un professional mèdic. Els responsa-

«No hi ha constància de cap curació»

bles de Sanitat havien mantingut en secret l'informe, «davant el temor per la sort que poguessen córrer més de 1.500 heroïnòmans espanyols internats en centres de França i Bèlgica, als quals s'havia retingut la documentació». La seua declaració als mitjans de comunicació fou aquesta: «És una empresa de lucre, i no una associació filantròpica».

Les autoritats catalanes advertiren la presidència del govern central, els ministres de l'Interior, Justícia i Sanitat. També el d'Hisenda, per si pogués haver-hi delictes monetaris, i els presidents de totes les comunitats autònomes que mantenen convenis amb El Patriarca.

Ara, el gran pontífex de la rehabilitació, colonitzador de la vella Europa, sembla iniciar la retirada. Els darrers problemes amb la justícia francesa i belga l'han obligat a tramitar una nova nacionalitat, l'espanyola.